

A magyar irodalom önismerete

Jánosi Zoltán
(1954, Miskolc) irodalomtörténész,
József Attila-díjas



Rádiusz Könyvek címmel új könyvsorozatot indított a Magyar Napló Kiadó. A sorozat céljáról és jövőjéről Jánosi Zoltánt, a kiadó irodalmi vezetőjét, a sorozat elindítóját kérdeztük.

– *A Magyar Napló Kiadó szakmai életében, amelynek Ön 2016 óta irodalmi vezetője, jól érzékelhető az összegzésre, a szintézisre és az értékfelműtásra törekvés. 2002 óta jelenteti meg a kiadó az adott év legjobb összegyűjtött verseit, novelláit, s 2012-ig esszéit. Erre építve adta ki A századelő irodalma antológiacsaládot, amely 2016-ig mutatja be a magyar irodalom legjavát. Most pedig elindult a Rádiusz Könyvek sorozat. Mi a célja ezeknek az összegzéseknek? Adódik a kérdés: kánonépítésről, kánonkorrekcióról van-e szó?*

– A kánont nem a kiadó, és nem is a tudományos műhelyek alkotják, hanem maga az irodalom. Az irodalom immanens értékvilágát kívülről hosszabb távon befolyásolni, sőt konstruálni nem lehet. Az irodalomelmélet mint a társadalmi „felépítmény” része jóval kiszolgáltatottabb a különböző irányokból fújó eszmei vagy teoretikai szeleknek, mint maga az irodalom, ezért esendőbb is. Valamennyi eddigi összegző sorozatunk ezért elsősorban irodalmi értékek koncentrált felmutatására törekedett. A Rádiusz Könyvek darabjai is ezt a szándékot testesítik meg és szimbolizálják.

– *Impozáns az első hat kötet szerzőinek névsora: Babosi László Ratkó József-monográfiája, valamint*

Cseke Péter, Gion Nándor, Lászlóffy Aladár, Lászlóffy Csaba, Páskándi Géza művei. Milyen szempontok alapján döntött a sorozat szereplőiről?

– A sorozat szikráját Páskándi Géza feleségével történt beszélgetésem adta. Ő elmondta, hogy férje számos, különböző folyóiratokban közölt esszéje, sőt néhány kéziratban maradt alkotása még sohasem jelent meg kötetben. Nemsokára Lászlóffy Aladár feleségével váltottunk szót hasonló ügyekről, majd Babosi László Ratkó-monográfiájának kézírata került a kezembe. A Tokaji Írótaborban Cseke Péterrel beszélgettünk új könyvtervről. Rövidesen Kurcz Ádám keresett meg egy Gion-kiadvány gondolatával, majd Korpa Tamás közvetítette Lászlóffy Csaba kötettervét. A sorozat neve és karaktere a Nyíregyházára tartó Intercity „fedélzetén”, Püspökladány állomásnál – ahová Brassó felől a „Székely tántorgó” is megérkezik – született meg bennem. Az a felismerés tehát, hogy nem egyedi könyveket kell ezekből az igényes kötettervekből kiadni, hanem a külön-külön értékeiket még magasabba transzformáló – s a különböző műfajokban is egységes ívet képező – sorozatot.

– *Kik működnek közre a sorozat szerkesztésében?*

– A kiadásra szánt művek megkeresését több vélemény meghallgatásával és ezek mérlegelésével döntjük el. A könyvprogram esztétikai megformálása Árkossy István festő- és grafikusművész kezét dicséri. Számos kiváló javaslattal élt, hogy a jelölt tartalom a legmértöbb arculatban juthasson el az olvasókhöz. Több esetben neves szakértőt kértem meg a kiadott szerző könyvbeli munkájának – utószóban összegzett – értékelésére. Lászlóffy Aladár verseskönyvének záró szövegét Széles Klára, Gion Nándorét Kurcz Ádám, Lászlóffy Csabáét Balázs Imre József írta. Bertha Zoltán és Korpa Tamás műválogatási és kontrollmunkákban vettek részt. Több könyvhöz magam adtam záró összefoglalást.

– *A sorozat célját így fogalmazza meg: „Az emberi és a nemzeti lét meghatározó kérdéseinek gondolkodó, a történelmet átvilágító, a mindenkori emberi helyzetet lényegszerűen felismertető lírai, epikai, drámai, esszéírói és műelemző munkákat tárja olvasói elé.” Úgy is értelmezhetjük mindezt, hogy a magyar irodalom identifikációja mintegy kiegészül a sorozat segítségével, vagyis javulhat önismerete?*

– Úgy gondolom, hogy minden jó színvonalú, egyedi könyv kiadásával javul a magyar irodalom identifikációja, tovább mélyül az önismerete. Feltéve, ha olvassák is a művet. A sorozatban történő megjelentetés az erre felhívó funkciót is nyomatékosítja, miközben erős materiális és szellemi testet ad a nemzeti irodalmi értéktudat egy fontos részének. Ennek minőségi tartalmait pontosan idézted a valamennyi kötet belső borítóján szereplő fülszövegemből. Ezt sem szűkíteni, sem tágítani nem akarom: a teljes sorozatnak ez szabja meg az identitását.

– *Nem lehet nem észrevenni az első hat kötetben a határon túli, pontosabban a határon túl született alkotók markáns jelenlétét. A sorozat által képviselt és bemutatni szándékozott esztétikai és tartalmi irányok az ő életművükben jelennek meg határozottabban?*

– Inkább úgy fogalmaznék – Trianon századik évében –, hogy az ő műveikben foglalt gondolatok és művészi értékek tudatosítása volt a legsürgetőbb. Másfelől ma már nagyon nehéz a vonalat meghúzni, ki a határon túli, és ki az anyaországi, hiszen Páskándi Géza, Gion Nándor, Lászlóffy Aladár életük jelentős teremtő éveiben már Magyarországon éltek, noha témaviláguk, szellemiségük mindvégig erősen kötődött szülőföldjükhöz. S oldódtak Európa határai is. A magyar diktatúrában alkotó Ratkó József életművének pedig a határon túli nemzetrészek sorsa volt egyik kiemelt meghatározója. A sorozat a Kárpát-medencei magyarság szellemi egységét, a trianoni határok fölé emelkedését az erős minőségelven akarja megjeleníteni – a könyvek által kifejezett közös virtuális haza gondolatával. Csak természetes, hogy 1920 századik éve körül a kisebbségben élő magyarság műveire esik a hangsúly.

– *Mely szerzők bemutatásával folytatódik a sorozat?*

– Rövidesen megjelenik az Erdélyben felnőtt filológus és kultúrdiplomata, Beke Mihály András válogatott esszékötete, előkészületben van – a Páskándi Gézához hasonlóan szintén a Partiumból származó – Kenéz Ferenc válogatott verseskönyve, továbbá a Felvidéken élő Tözsér Árpád irodalmi tanulmányainak gyűjteménye. Vári Fábrián László kárpátaljai alkotó válogatott verseihez most készítem az utószót, amint befejezem, ezt a kötetet is nyomdába küldjük. 2019-hez hasonlóan ebben az évben is hat könyvet szeretnénk útjára bocsátani a sorozatban.

Nemes Attila



Nemes Attila
(1972, Zalaegerszeg)
szerkesztő